

5. Скоромний Д.А. Правова природа робочого дня і робочого часу: порівняльно-правовий аналіз чинного та перспективного законодавства /Д.А. Скоромний // Часопис Академії адвокатури України. – 2013. - №1: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///C:/Documents%20and%20Settings/User/%D0%A0%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BB/175-200-1-PB.pdf>

Пендак В.

*студентка магістратури юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
цивільного права і процесу ТНЕУ
Паславська О.Я.*

ПОБУТОВІ ВІДХОДИ – ЗАГРОЗА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА

Конституція України закріпила фундаментальні принципи діяльності держави, спрямовані на стимулювання охорони довкілля, ефективного природокористування та утвердження екологічної безпеки (ст.16) [1].

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» визначає екологічну безпеку як стан навколишнього природного середовища, за якого забезпечується запобігання погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей [2, ст. 50], – тобто це стан захищеності довкілля від порушення його екологічної рівноваги [5].

В Україні в результаті утворення великих обсягів відходів проблема екологічної безпеки набула особливої гостроти. Розрив між прогресуючим накопиченням виробничих та побутових відходів і заходами з їх утилізації та знешкодження загрожує поглибленням екологічної кризи і загостренням соціально-економічної ситуації в Україні.

Більшість виробничих і побутових відходів утворюється у великих містах країни, що може призвести до забруднення навколишнього природного середовища. Крім того, певні види відходів належать до категорії небезпечних для життя і здоров'я людини. Щороку на підприємствах України утворюється більше 100 мільйонів тонн токсичних відходів [3]. Особливу небезпеку для життя і здоров'я людини становлять радіоактивні відходи.

Зазначені обставини вимагають чіткого закріплення юридичного визначення такого поняття, як «відходи», виявлення його ознак та юридичної природи. Поняття відходів як правової категорії обґрунтовується в юридичній літературі та передбачається у нормативно-правових актах національного законодавства України про відходи, а також у правових актах Європейського Союзу[2; 3; 4; 5;12].

У першу чергу правове визначення поняття «відходи» закріплюється національним законодавством. Так, згідно із Законом України від 5 березня 1998 року «Про відходи», відходи – будь-які речовини, матеріали і предмети, що утворюються у процесі людської діяльності і не мають подальшого

використання за місцем утворення чи виявлення та яких їх власник повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення [4].

Аналіз правового поняття відходів дає можливість визначити основні ознаки відходів.

1. Відходи – це речовини, матеріали і предмети, що утворюються у процесі людської діяльності. Таким чином, поняття відходів обмежується сферою людської діяльності. Проте тут є певний недолік, оскільки вони можуть утворюватися також внаслідок природних та техногенних катастроф. Державний класифікатор відходів ДК 005-1996 розширює їх поняття і включає відходи, які створені внаслідок природних та техногенних катастроф.

2. Відходи не можуть у подальшому використовуватись за місцем утворення чи виявлення. Саме неможливість використання в подальшому цих речовин, матеріалів і предметів дає змогу їх відокремлення від інших об'єктів, які не належать до категорії відходів.

3. Нормами права передбачається наявність їх власника, тобто належність відповідним особам. Суб'єктами права власності на відходи є юридичні і фізичні особи, територіальні громади, а також держава. Вони володіють, користуються і розпоряджаються ними в межах, визначених законом. Відходи, що не мають власника, або власник яких невідомий, вважаються безхазяйними.

4. Власник повинен позбутися відходів шляхом їх утилізації чи видалення. Згідно із ст. 1 Закону України «Про відходи» утилізація передбачає використання відходів як вторинних матеріальних чи енергетичних ресурсів. У свою чергу операція по видаленню відходів, навпаки, не призводить до їх утилізації.

5. Відходи характеризуються подвійною природою. Як забруднююча речовина вони створюють певну небезпеку навколишньому природному середовищу, є істотним фактором забруднення, засмічення, зараження довкілля.

Номенклатура відходів закріплена в Державному класифікаторі України «Класифікатор відходів», ДК 005-1996, затвердженому Держстандартом України 29 лютого 1996 року, що ведеться з метою надання різнобічної та обґрунтованої інформації про утворення, накопичення, оброблення (перероблення), знешкодження та видалення відходів. Нині з метою гармонізації української законодавчо-нормативної бази з європейською здійснюється робота по його вдосконаленню згідно з європейськими стандартами і європейським каталогом відходів [13].

Залежно від сфери утворення відходи поділяються на відходи виробництва та споживання і побутові відходи. Найпоширенішими є відходи виробництва. Вони утворюються в галузях промисловості і сільському господарстві, при виробництві продукції лісового господарства і веденні лісозаготівель. До відходів споживання належать непридатна до експлуатації продукція, вироби, медичні препарати, які втратили свої споживчі властивості і в яких містяться певні хімічні та біологічні компоненти, що потребують небезпечного видалення.

Але особливе місце займають побутові відходи, які можуть бути твердими та рідкими. Поняття цієї категорії відходів закріплено в Правилах надання послуг із збирання та вивезення твердих і рідких побутових відходів,

затверджених наказом Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 21 березня 2000 року [14].

Тверді побутові відходи – це відходи, які утворюються в процесі життя і діяльності людини і накопичуються у житлових будинках, закладах соціальної культури, громадських, навчальних, лікувальних, торговельних та інших закладах (це харчові відходи, предмети дорожнього вжитку, сміття, опале листя, відходи від прибирання і поточного ремонту квартир, макулатура, скло, метал, полімерні матеріали тощо) і не мають подальшого використання за місцем їх утворення.

Рідкі побутові відходи – господарчо-побутові (від миття, прання тощо) та каналізаційні стоки (за винятком промислових) за відсутності централізованого водовідведення.

Особлива увага в законодавстві приділяється небезпечним відходам, тому що вони самостійно або при контактуванні із іншими речовинами можуть заподіяти шкоду навколишньому природному середовищу і здоров'ю людини.

Таким чином, діяльність у сфері поводження з виробничими і побутовими відходами належить до підвищеної екологічної небезпеки для навколишнього природного середовища. Тому відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» особи, які володіють джерелами підвищеної екологічної небезпеки, зобов'язані компенсувати заподіяну шкоду громадянам і юридичним особам, якщо не доведуть, що шкода виникла внаслідок стихійних природних явищ або навмисних дій потерпілих [2].

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30. – Ст. 141.
2. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №41. – Ст. 546.
3. Про загальнодержавну програму поводження з токсичними відходами: Закон України від 14 вересня 2000 року №1947-III // Офіц. вісн. України. – 2000. – №41. – Ст. 1732.
4. Про відходи: Закон України від 5 березня 1998 року // Офіц. вісн. України. – 1998. – №13. – Ст. 483.
5. Юридична енциклопедія: В 6 т. – Т.1. – С. 208.
6. Н.Р.Кобецька. Екологічне право України: навчальний посібник. - К.: Юрінком Інтер, 2007. – 351 с.
7. Балюк Г.І. Екологічне право України. Конспект лекції у схемах (Загальна і Особлива частина): навч. посібник. – К.: Хрінком Інтер, 2006. – 192с.
8. Екологічне право. Особлива частина: підручник. для студентів юридичних вузів і факультетів / за редакцією академіка АПрН України В.І. Андрейцева. – К.: Істина, 2001.
9. Екологічне право України / за редакцією професорів В.К. Попова і А.П. Гетьмани. – Х.: Право. 2001.
10. Екологічне право України. Академічний курс: підручник / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. – К.: Юридична думка, 2005. – 848 с
11. Екологічне право України: навчальний посібник. / Н.В. Ільків, Я.З. Гаєцька-Колотило. – К.: Істина, 2008. – 296 с.
12. Екологічне право України: навчальний посібник / К.А. Рябець. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 436 с.
13. Державний класифікатор України «Класифікатор відходів», ДК 005-1996, затверджений Держстандартом України 29 лютого 1996 року.

14. Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 21 березня 2000 року. – Офіц. вісн. України. – 2000. – №31. – Ст. 1321.

Петрук Н.

*студентка I курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доц., доцент кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ
Кравчук В.М.*

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО В СИСТЕМІ ПРАВА УКРАЇНИ: ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Екологічне право є однією з наймолодших галузей права, яка почала формуватися після Другої світової війни, так, зокрема в Україні теоретики права та юристи почали задумуватися над виокремленням подібної галузі права ще за часів УСРС. В юридичній літературі вперше питання про екологічне право як окрему галузь права було поставлене О.С. Колбасовим у 1976 р., а віднесення його до системи права як самостійної галузі почалося на початку 90-х рр. Можна з великою вірогідністю припустити, що за такий короткий час не можливо сформувати досконалий механізм та структуру екологічної галузі права. Чітке наукове обґрунтування та однозначне розуміння стрижневих для екологічного права моментів сприяло б подоланню низки проблем у формуванні ефективного механізму правового регулювання екологічних відносин, а отже, і покращенню екологічної ситуації в країні. Власне, тому проблема місця екологічного права в системі права України є сьогодні актуальною.

Стан наукової розробки теми. Питання, пов'язані з становленням екологічного права, його особливостями, місцем і зв'язками з іншими галузями права в Україні досліджувалися когортою таких відомих вчених-юристів, як В.М. Завгородня, А.П. Гетьман, В.Л. Мунтян, Н.І. Титова, Ю.С. Шемшученко, М.В. Шульга та ін. Загальнотеоретичним підґрунтям роботи є праці М.В. Кравчука, О.В. Петришина, С.П. Погребняка, П.М. Рабіновича та інших.

Метою даної публікації є дослідження основних етапів розвитку і трансформації місця екологічного права в системі права України.

Галузь права – це автономний комплекс норм, який спрямований на регулювання певної сфери однорідних суспільних відносин. Виокремлення системи правових норм в окрему галузь права можливе за наявності специфічного предмету та методу правового регулювання. Структурно будь-яка галузь права у своїй структурі містить інститути як самостійні елементи. Інститут права – це сукупність правових норм, що регулюють певний вид суспільних відносин в межах тієї сфери, що становить специфічний предмет правового регулювання. З інститутів та галузей формується система права [1, с. 5].

Структура екологічного права України доволі складна. Формувалося екологічне законодавство доволі довго, ще з періоду Київської Русі.